

Møtereferat

Sak: Forum for systemtjenester (FFS) 2019

Møtedato/sted:
30.10.2019/Nydalen

Deltakere: Se vedlagt liste

Møteleder:
Martha Marie Øberg

Fraværende:

Ansvarlig/adm. enhet:
Martha Marie Øberg/Systemutvikling

Kopi til:
Energi Norge, Norsk Industri,
Distriksenergi, Norsk Olje og Gass,
NVE-RME

Vår referanse:
19/01507

Neste møte:
28.10.2019

Dato: 18.12.2019

Presentasjoner fra møtet er publisert på statnett.no:

<https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/forum-for-systemtjenester/>

Saksliste

#	Sak	Presentør
1.	<p>Introduksjon - status og formål med møtet</p> <p>Kristin Lucie Munthe, Statnett, ga et tilbakeblikk på forum for systemtjenester sin 10 år. og hva som har vært de viktige temaene for diskusjon med bransjen. Videre presenterte hun hva Statnett anser som de store utfordringene i systemdriften i dag. Statnett opplever kontakten med aktørene som god, og ser mindre behov for å presentere pågående prosjekter på FFS da det i større grad arrangeres egne møter med bransjen i regi av prosjektene.</p> <p>Innspill ang. formål og videre behov for FFS</p> <ul style="list-style-type: none"> - FFS er en arena for å få et helhetsbilde - Ønskelig å få oppdatering på europeiske implementasjonsprosjekter som MARI/PICASSO - Når kommer oppdatert veikart for Nordic Balancing Model? Spesielt overgangen til én-pris i balanseavregningen er viktig. <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: Vi jobber med å behandle høringsinnspillene og vil publisere oppdatert plan før jul. o Post minutes: Oppdatert veikart publisert 14.11.2019. 	Kristin Lucie Munthe

#	Sak	Presentør
2.	<p>Rollefordeling leverandør/balanseansvarlig</p> <p>Stine Haugland, Statnett, presenterte Statnetts arbeid med innføring av de to nye rollene, Balancing service provider (BSP) og balancing responsible party (BRP), og mulig konsept for fordeling av ansvar og oppgaver. Endelig forslag vil sendes ut på høring på nyåret.</p> <p>Innspill fra bransjen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - For felleseide stasjonsgrupper er det viktig at eiere kun får innsyn i de stasjonene de skal ha innsyn i. - Vil det bli endringer i krav til systemdata? <ul style="list-style-type: none"> o Det er ikke planlagt noen endringer. Hvilke krav som gjelder for innsending av systemdata er presisert i nye retningslinjer for praktisering av systemansvaret. 	Stine Haugland
3.	<p>Erfaringer fra driften</p> <p>Idar Gimmestad, Statnett, presenterte Statnetts erfaringer fra systemdriften mht. systemtjenester.</p> <p>Innspill/spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Når kommer forenklet løsning for elektronisk bestilling på plass? <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: Vi vil ha en forenklet løsning på plass før vi stiller krav om elektronisk bestilling av aktivering i regulerkraftmarkedet. Forventet i slutten av 2020. - Burde ikke NVE stille krav om driftssentral i anleggskonsesjonen slik at vindkraft kan oppfylle forpliktelsene i fos §12.4 <ul style="list-style-type: none"> o Kravet om døgnbemannet driftssentral står ikke eksplisitt i forskriften, men aktøren skal være i stand til å følge pålegg fra Statnett ved systemkritiske vedtak. - Alle tilknytningsavtaler skal fremover iht. EU regelverket godkjennes av NVE. Viktig at det spilles inn til NVE. - Vil pålegg om å følge opp systemkritiske vedtak medføre at vindkraftparker må ha en døgnsentral? <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: Vi må kunne kontakte noen med myndighet til å nedregulere fra en sentral evt. kunne dra ut til kraftverket for å følge opp pålegget om regulering. - Når er det ikke lenger behov for RKOM, kan vi få pris lik null? <ul style="list-style-type: none"> o Med ukemarked blir ikke prisen 0. Ikke god samf.øk / ressursbruk å sikre RKOM selv om prisen er lav når det ikke er behov. - Produsenter er interessert i mest mulig tilgjengelig kapasitet i spot og intradag. Har Statnett noe mål på dette? <ul style="list-style-type: none"> o Statnett har mål om 80%, vi når ikke dette målet i år. Det er samtidig vanskelig å vite hva som er den reelle makskapasiteten er i gjennomsnitt, pga. revisjoner. Målet er å gi en best mulig kapasitet. - Ebestill har blitt veldig populært. Men hva med restriksjoner knyttet til start og stopp i RK bud og settpunkt for å respondere? <ul style="list-style-type: none"> o Forslag til europeiske standardprodukter vil bli vedtak av ACER i slutten av januar 2020. Der stilles det krav til responstid og minimum aktivering, men ikke ramping. Hver 	Idar Gimmestad

#	Sak	Presentør
	TSO kan stille vilkår til profilen innenfor standardproduktene. TSOene har foreslått at leverandøren kan angi en minimum varighet i budet.	
4.	<p>Stasjonsgruppeinndeling</p> <p>Pasi Norrbacka, Statnett, presenterte Statnetts arbeid med å vurdere ny stasjonsgruppeinndeling.</p> <p>Innspill/spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Når det gjelder produksjonsplaner er det viktig med litt fleksibilitet (eks. bomstart erstattes av annet kraftverk) - DSO kan ha samme behov for å filtrere reservebud (markere bud som utilgjengelig for aktivering) i sitt nett. Hvordan skal vi hensynta DSOenes behov? <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: Vi ser på løsninger i våre pågående TSO-DSO piloter. Blant annet kan det være aktuelt å innføre en slags trafikklysordning. 	Pasi Norrbacka
5.	<p>Fast frequency reserves (FFR)</p> <p>Simon Weizenegger, Statnett, presenterte Statnetts og de nordiske TSOene sitt arbeid med å innføre et produkt for å håndtere situasjoner med lav inertia i kraftsystemet; fast frequency reserves.</p> <p>Aktørmøte vil bli arrangert 31. oktober 2019 og det er fortsatt ledig plasser. Markedsvilkår for anskaffelse av FFR sommeren 2020 vil bli publisert på nyåret.</p> <p>Innspill/spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ønskelig at Statnett informerer om utfall automatisk - Ønskelig med hyppigere oppkjøpt. Daglig oppkjøp hadde vært ideelt. - Er det geografisk betinget levering eller kan aktørene sjonglere dette? <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: I utgangspunktet har vi ikke planlagt å stille krav om dette. 	Simon Weizenegger
6.	<p>Videreutvikling primærreserve (FCR)</p> <p>Rita Berthelsen Johnsen, Statnett, presenterte pågående og planlagt utvikling av FCR-markedet.</p> <p>I mulighetsstudien vil man vurdere hvordan kan håndtere to produkter samtidig, et som er prekvalifisert og et som ikke er det. Mulighetsstudien vil se på tallfesting av de tekniske kravene.</p> <p>Innspill/spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prekvalifiseringsperiode: må kraftverkene tas ut av drift? <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: De tekniske kravene må først landes, men det kraftverket må kanskje kjøre i et gitt kjøremønster. 	Rita Berthelsen Johnsen
7.	eFleks - Pilot for mindre budkvantum	Rita Berthelsen Johnsen

#	Sak	Presentør
	<p>Rita Berthelsen Johnsen, Statnett, informerte om vinterens pilot, eFleks, for testing av mindre budkvantum i regulerkraftmarkedet. Det er et krav om å ha installert løsning om elektronisk bestilling av aktivering av reserver for å delta i piloten.</p>	
8.	<p>Vedtak om leveranse og betaling for systemtjenester 2020</p> <p>Martha Marie Øberg, Statnett, informerte om innholdet i varsel om vedtak om leveranse og betaling for systemtjenester, som bli delt med deltakere og publisert på statnett.no. Det er foreslått å fjerne den faste årlige betalingen for drift og vedlikehold for produksjonsfrakobling (PFK) og erstatte det med en ordning for betaling basert på innsendt dokumentasjon av kostnader. Praksisen tilsvarer eksisterende praksis for belastningsfrakobling (BFK). Frist for å gi innspill er 15. november. Systemansvarlig vil fatte endelig vedtak ila året.</p> <p>Rune Bredo Johansen, Statkraft, presenterte konsekvenser av utkobling av produksjonsanlegg som følge av systemvern (PFK), og beskrev de ulike kostnadene.</p> <p>Innspill fra bransjen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det virker litt vilkårlig at Statnett foreslår å fjerne standardsatsen for drift, vedlikehold og aktivering, før vi har et bedre underlag. <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: Vi har bedt om innspill fra bransjen, og basert på eksisterende underlag og innkomne innspill kan vi ikke rettferdiggjøre eksisterende satser da kostnadene vurderes som å være neglisjerbare. Aktører kan fortsatt sende inn krav om betaling basert på dokumenterte kostnader. - Det er et risikoelement knyttet til å ha systemvern installert kostnadsregnestykket vil inneholde. Hyppighet og testing er vesentlig. - Risiko knyttet til å ikke få innkobling tidsnok. Utfordrende å ha prinsipp om kostnadsdekning hvor det er vanskelig å kvantifisere hver gang. Men for drift/vedlikehold er det ikke store variasjoner, og viktig med likebehandling mellom PFK og BFK. - PFK-utløsning på ett enkelt aggregat er nok ikke så dramatisk. Men hvis det er flere aggregat i samme stasjon som får utløsning samtidig vil det nok være mere dramatisk. En så rask nedregulering vil kunne gi store endringer i lufttrykk i stasjon og lukehus ved at dører og porter blåses opp eller ut. - En del stasjoner har restriksjoner på oppstart. F.eks. at vi ikke kan starte opp igjen alle aggregatene samtidig pga. økning i undervann. 	<p>Martha Marie Øberg, Statnett</p> <p>Rune Bredo Johansen, Statkraft</p>
9.	<p>IKT-gruppe for Systemtjenester og Balanseansvaret</p> <p>Lars Teigset, Statnett, presenterte hva som har vært på agendaen på de siste ISB-møtene, og ga sin evaluering hvordan gruppen fungerer. Det er vurderes i Fifty å gå bort fra halvårlege releaser, og heller følge fortløpende funksjonalitet som klargjøres. Det kan føre til hurtigere releaser.</p> <p>Innspill/spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ny protokoll aFRR – når kommer det. <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: Ikke avklart. 	Lars Teigset

#	Sak	Presentør
	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan ser man for seg eBestill forenklet løsning? <ul style="list-style-type: none"> o Svar: veldig enkel, ikke redundant. SMS-varsling blir vurdert som en forenklet løsning for elektronisk bestilling. IT-sikkerheten skal vurderes - Bør nettselskaper involveres i større grad. <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: ICCP berører klart nettselskaper. En egen gruppe for ICCP etablert. 	
10.	<p>Nye retningslinjer for praktisering av systemansvaret</p> <p>Adele Moen Slotsvik, Statnett, presenterte hvordan NVE sin endring av forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (fos) har stegvis blitt endret, og inkluderer nå krav om at systemansvarlig skal utarbeide retningslinjer for praktisering av systemansvaret.</p> <p>Martha Marie Øberg, Statnett, presenterte hvordan forskriftsendringen vil påvirke paragrafene som er direkte knyttet til systemtjenester.</p> <p>Innspill til forslaget om nye retningslinjer sendes systemansvarlig innen 7.2.2020. https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/horinger-og-konsultasjoner/horing-om-retningslinjer-for-utovelsen-av-systemansvaret/</p>	Adele Moen Slotsvik, Martha Marie Øberg
11.	<p>Evaluerings – Oppsummering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pågående vilkårsrevisjoner vil ha stor betydning for vannkraftverks mulighet til å levere system- og balansetjenester, hvilket vil få konsekvenser for systemdriften. Statnett er en viktig høringspart i dette arbeidet. <ul style="list-style-type: none"> o Statnett: Vi har hatt møte med NVE og sendt brev om at dette burde ha vært analysert bedre for å se summen av konsekvensene. Det er vanskelig å trekke konklusjoner, fordi det er stort utfallsrom. Vi vil kommentere på hvert kraftverk ved å gi høringsinnspill der vi anser det som vesentlig for systemdriften. - Ønskelig med en helhetlig plan over hvilke endringer som kommer innenfor systemutvikling. - Positiv utvikling i bruk av virkemidler i systemdriften, med økt fokus på markedsutvikling - Bra med et årlig møte som FFS for å se helheten. 	Martha Marie Øberg

Aksjonspunkter

#	Aksjon	Hvem	Når
1.	Notat om vedr. stasjonsgruppeinndeling publisert på statnett.no https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/samarbeidsforum-tsodso/	Statnett	utført
2.	Publisere presentasjonspakke fra møtet på statnett.no https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/forum-for-systemtjenester/	Statnett	utført
3.	Undersøke mulighet for bedre kommunikasjon knyttet til kommende endringer/aktiviteter, f.eks. en mer helhetlig plan.	Statnett	2020

Deltakerliste:

Navn	E-post	Selskapsnavn
Trygve Døble	trygve.doble@ae.no	Agder Energi
Frode Baasland	frode.baasland@shell.com	AS Norske Shell
Ellen Mary Andreassen	ellen.andreassen@bkk.no	BKK Produksjon AS
Geir Jevnaker	geir.jevnaker@e-co.no	E-CO Energi
Ingunn Tangnes	ingunn.tangnes@eidsiva.no	Eidsiva Vannkraft AS
Ståle Granberg	stale.granberg@eidsiva.no	Eidsiva Vannkraft AS
Terje Omland	terje.omland@elkem.no	Elkem ASA
Per Arne Vada	pav@energinorge.no	Energi Norge
Arnfinn Brede	arnfinn.brede@glitreenergi.no	Glitre Energi Produksjon
Erlend Moe (skype)	erlend.moe@glitreenergi.no	Glitreenergi Produksjon A/S
Karstein Brekke	karstein.brekke@hydro.com	Hydro Energi AS
Øivind Fandrem Høivik	oivind.hoivik@lyse.no	Lyse AS
Tron Bjerkreim	tron.bjerkreim@lyse.no	Lyse Produksjon
Ragnhild A Nordeng	chs@nve.no	NVE
Jørgen Tjersland	jotj@nve.no	NVE
Alexander Kellerer	alek@nve.no	NVE
Per Erik Eimhjellen (skype)	per.erik.eimhjellen@sfe.no	SFE Produksjon
Frank Ryland (skype)	frank.ryland@sfe.no	SFE Produksjon
Terje Amundsen (skype)	Terje.Amundsen@skagerakerenergi.no	Skagerak Energi AS
Oddbjørn Sørseth	oddbjorn.sorseth@smartly.no	Smartly /Lyse
Håkon Egeland	Hakon.Egeland@statkraft.com	Statkraft Energi
Kristian Engan	Kristian.engan@statkraft.com	Statkraft Energi AS
Magnus Staavi-Haugland (skype)	magnus.staavi-haugland@statkraft.com	Statkraft Energi AS
Endre Skeie	Endre.Skeie@statkraft.com	Statkraft Energi AS
Hanne Guri Arnø	hga@statkraft.com	Statkraft Energi AS
Aslak Mæland	Aslak.Maeland@statkraft.com	Statkraft Energi AS
Rune Bredo Johansen	rune.bredo.johansen@statkraft.no	Statkraft Energi AS
Kristin Lucie Munthe	kristin.munthe@statnett.no	Statnett
Rita Berthelsen Johnsen	rita.johnsen@statnett.no	Statnett
Espen Aronsveen	espen.aronsveen@statnett.no	Statnett
Martha Marie Øberg	martha.oberg@statnett.no	Statnett
Ingrid Eivik	ingrid.eivik@statnett.no	Statnett
Atle Martin Frøland	atle.froland@tafjord.no	Tafjord Kraftproduksjon AS
Jakob Jönsson	jakob@tibber.com	Tibber Norge AS
Mette Herrem	mette.herrem@tronderenergi.no	TrønderEnergi
Siri Hartvedt Norden	siri.norden@statkraft.com	Statkraft AS